

1134_ - _zc		OBJEKT	ID LŠD	
Zbiranje dokumentacije pred restavriranjem izvorno orgel iz (?)1725		naloga	zap. naloge	2015/006
		naročnik	datum nar.	13.2.2015
opis naročila	zbrati dokumentacijo iz arhiva ARSORS, pripraviti primerjavo s podobnimi glasbili, poiskati morebitne fotografije detajlov primerljivih orgel			
prevzemnik	JD	13.2.2015 14:06		

terensko delo	ni predvideno			
arhiv	arsors	4 arhivi	KM	
literatura	arsors	15 virov, navedeno	JD	
kabinet/lab	arsors	Conset, priprava podatkov xls	JD	16.2.2015
primerjalna analiza		3 razpredelnice; Conset izdelek	KM	14.2.2015
poročilo	12 strani		JD	17.2.2015
foto/audio	FOTO iz arhiva ARSORS, avtorske			
povzetek poročila	Iz podatkov ARSORS smo pripravili pregled znanih dejstev o orglah žc . Osnovni podatki; dispozicija; argumentirani dogodki (14) – brez pregleda sprememb arhitekture in drugih dogodkov v zgradbi. Komparativno je bilo obdelanih 14 glasbil z 1M+P oz. vsaj 1M+(P). Podrobneje 4, vklj. z grafičnim prikazom v Conset. Za um.-zgod. in tehnični del, vklj. z omaro primerjalo pregledali 16 orgel sorodnega tipa pročelja (nadtipa vuv in nUn). Pregledano 15 virov. 10 fotografij – naročene ().			
pregledal/odgovarja	Jurij Dobravec			
ZAKLJUČEK	17.2.2015			

nastali stroški	€	obračunal	JS
	1134_ - _zc_OBR_2017-02-14b.xls	pokritje	
kategorija	SLO		
opombe	naročeno po telefonu; stroški se lahko pokrijejo z donacijo ali po naročilnici – podrobnosti v računovodstvu		

Orgle v cerkvi sv. Marije Pomočnice

stanje glede na podatke v bazi ARSORS 2015-02-14

O zgradbi in upravljalcu

Zgradbo označujejo naslednje časovne plasti: prva polovica 15. stol., tretja četrtina 17. stol., 1661, prva četrtina 18. stol. Pred zvonikom iz 1661 stoji na zahodu nadstropna veža. V osnovi gotška ladja je bila v začetku 18. stol. barokizirana. Celovit baročni interier s freskami in oltarji. Kulturni spomenik lokalnega pomena do preklica.

Župnijo upravlja župni upravitelj

Osnovni podatki

, 1725; po naših podatkih in navzkrižni primerjavi najzgodnejše Janečkovo delo!

1M+P/10, CDEFGA – a3, CDEFGA – a.

tloris pročelja {xv = U = vx} aaa

razpored pročelnih piščali: 9-6-5-7-5-6-9

smeri pričelnih piščali: A9&| /6| \5| A7&| /5w \6| A9&|

večkrat predelane, glej dogodke

nedeljuče (ustni podatek , teren 2013-09-12)

Dispozicija (M. Rola, 1992)

I	Principal	8
I	Flavta	8
I	Copel	8
I	Copel	4
I	Gamba	4
I	Octava	4
I	Quint	2 2/3
I	Octav	2
I	Mixtur	
P	Subass	16
P	Oktavbass	8
P	Flavtnibas	8
P	Fagot	8

Dogodki

čas	dogodek	vir	opomba
1725	leto izdelave orgel; domnevno 10 registrov	nalepka v sapnici	
1731	dodelava omare, kipi in poslikava	napis na kipcu	
1731	/morda leto izdelave/, 372 Gld.	Orožen, Lavant, tudi Bizjak	NAPAKA glede letnice izdelave orgel? dobesedno:
1731	Anton [redacted], [redacted], 1731	MK – INDOK center	NAPAKA imena in ? letnice
1861	? orgle niso omenjene med opremo; lahko med besedilom	inventar cerkve 1861 (NŠAMB)	
1867	Povečal jih je Mihael Rupnik iz Medvedovega sela	Lavant, isto Curk	
1867	10 registrov povečal: Mihael RUPNIK iz Medvedovega sela, 1867	MK – INDOK center	! povečal
1885	Leta 1885 je Anton Omerzu orgle predelal. Igralnik je prenesel naprej, na korno ograjo. V igralniku je vgrajen harmonij.	Rola	
1906	Orglje z 12 izpremeni, precej slabe	inventar 1906 (NŠAMB)	Vrednost 1800 K
1906	orgle v sredini kora	inventar 1906 (NŠAMB)	Kor je 7 m dolg in 2.20 m širok ter ima v sredini orglje, na levi strani meh in prostor za pevce, na desni strani pa tri klopi.
1911	10 registrov	Lavant. 1911	Orgle so dobre, le nekoliko pretihe za veliko romarsko cerkev. Igralnik, ki je spredaj, ima 1 1/2 oktave. Spremenov je 10.
1915	orgle so bile popravljene	ŽA	
1918	Prva svetovna vojna jih ni nič oškodovala	ZG56 (1957)	PROSPEKT OHRANJEN ?! PREVERITI NA TERENU
1947	enomanualne z 12 registri; zadnjič uglasene	ZG56 (1957)	?

Primerljiva glasbila

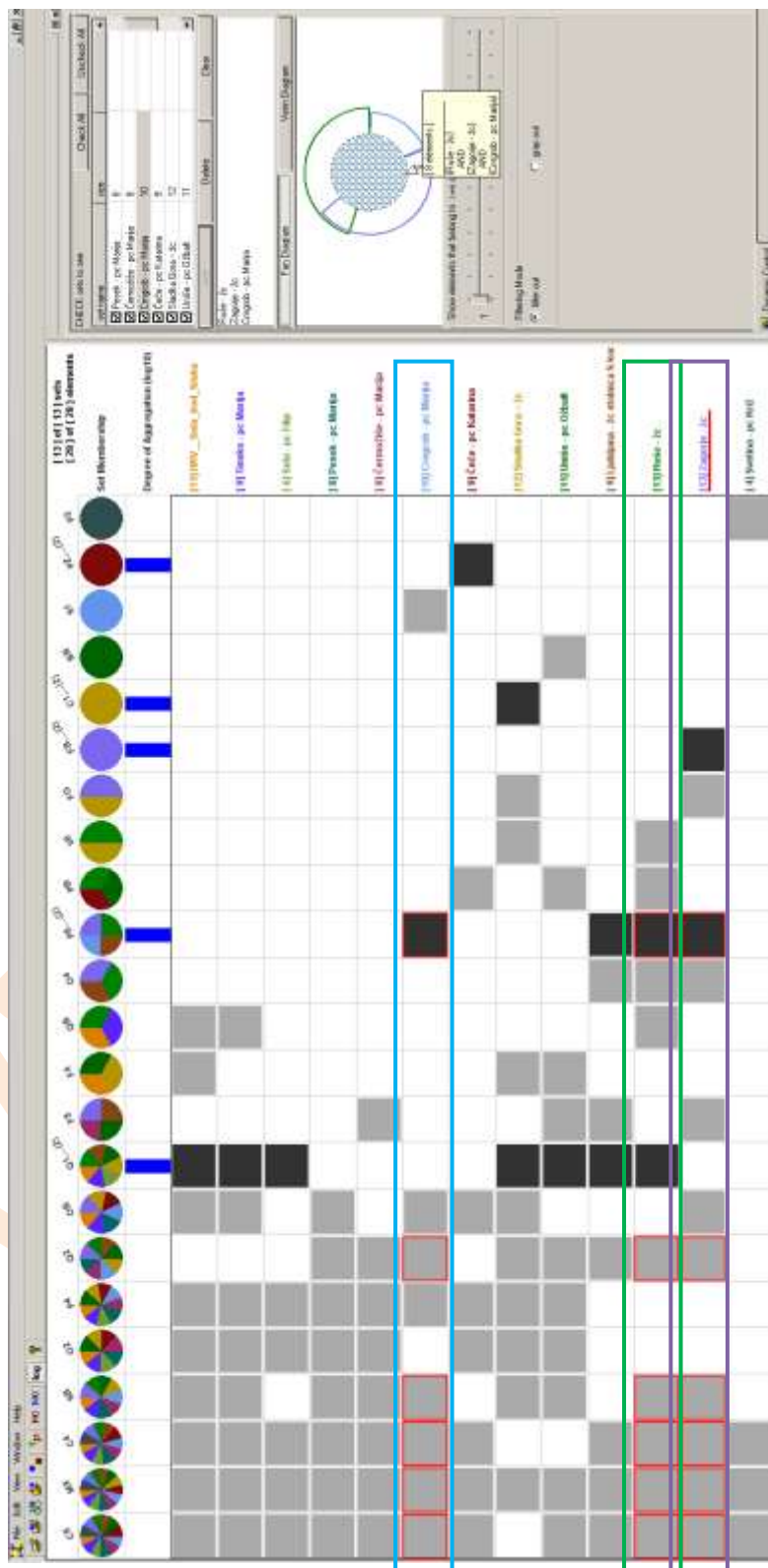
kraj/loc.	vel./size	reg	leto/year	st	drž.	upr./owner	opomba
- žc	1M+P	10	1725	d	SLO	Župnija	
- pc Filip	1M(+P)	8	1734	s	SLO	Župnija	ped. Rupnik 1881
- žc s	1M(+P)	9	1739	x	SLO	Župnija	
- pc Marija	1M+P	10	1743	s	SLO	Župnija	+ - orig
- pc Katarina	1M(+P)	9	1749	s	SLO	Župnija sv. Martin	rest. Močnik 1997, ped.Kafka
- pc Marija	1M(+P)	8	1751	s	SLO	Župnija	pedal 1879 Rupnik
- žc	1M+P	13	1753	s	SLO	Župnija	ODM 1999, igr. Knupler
- žc	1M(+P)	12	1755	s	SLO	Župnija	?pedal Marthal 1804
- žc	1M+P	12	1756	x	SLO	Župnija	
- pc Marija	1M+P	9	175_	sn	SLO	Župnija	dve omari!
- pc Ožbalt	1M(+P)	11	1760	sn	SLO	Župnija Ponikva	pedal Ebner
- pc Marija	1M(+P)	10	1763	s	SLO	Župnija	pedal neorig.
Sela kod Siska	1M+P	11	1777	s	HRV	Župa Sela kod Siska	dve omari!
- pc Križ	1M(+P)	5	17__	sn	SLO	Župnija	

Neposredna primerjava za zvočni del orgel. (štiri najbolj podobne)

Trenutne dispozicije niso preverjene na terenu!

1753		1725		1777		Crngrob 1743	
Prinzipal	8	Principal	8?				
Portun	8	Flavta	8			Portun	8
Salicional	8						
Copula maior	8	Copel	8	Copula maior	8	Copula maior	8
Copula maior	4	Copel	4	Copula minor	4	Copula minor	4
		Gamba	4	Flauto	4		
Oktav	4	Octava	4	Principal	4	Principal	4
Quint	2 2/3	Quint	2 2/3	Quint	2 2/3	Quint maior	2 2/3
Superoktav	2	Octav	2	Octav	2	Octav	2
Quint	1 1/3			Quint	1 1/3		
						Superoktav	1
Mixtur	2	Mixtur		Mixtur	1	Mixtur	1 1/3 + 1
Subass	16	Subass	16	Subbass	16	Subass	16
Prinzipalbass	8	Oktavbass	8	Oktavbass	8	Octav bas	8
		Flavtnibas	8				
Quintbass	5 1/3			Quintbass	5 1/3		
		Fagot	8				

Grafična primerjava podobnosti (uniformiranih) dispozicij izbranih Janečkovih orgel 1M+P

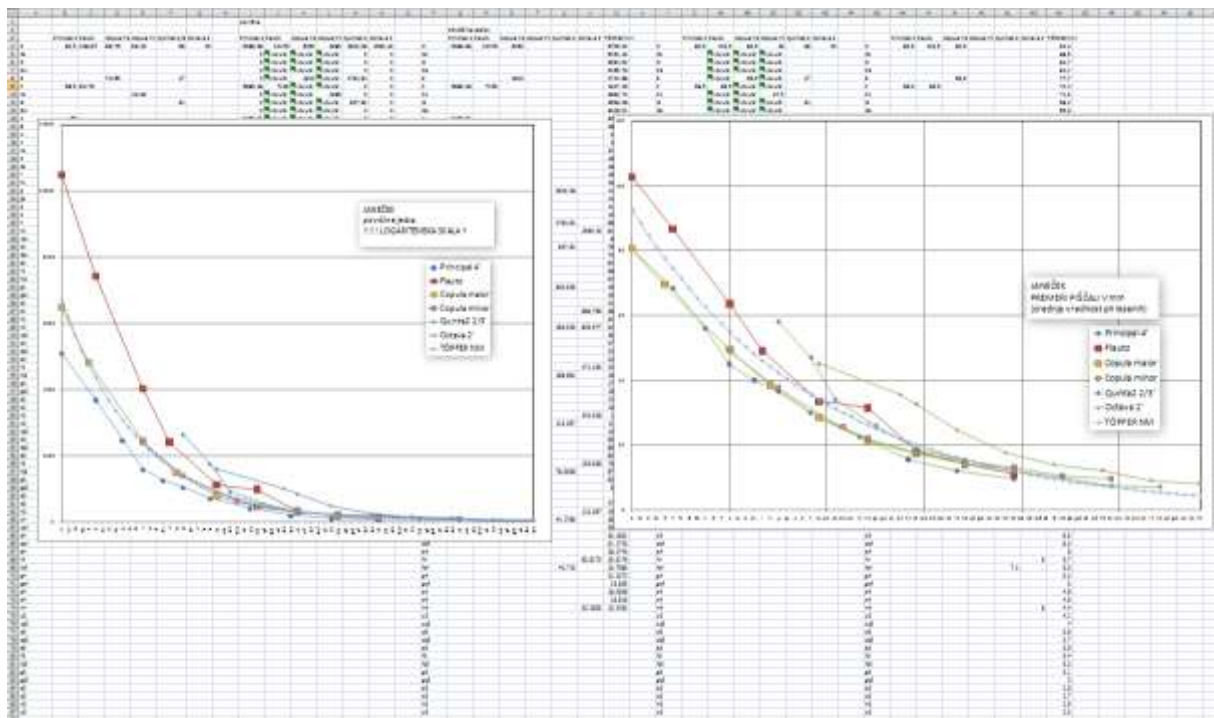
Dinamično primerjamo znane in uniformirane dispozicije. Iz Fanovih diagram vidimo, da imajo   po 8 skupnih elementov (uniformiranih registrov), kar je največ pri primerjavah treh dispozicij. Če ne upoštevamo pedala, je visoko primerljiva dispozicija Lj- stolnica, ki pa jih ni več.

Neposredna primerjava za zunanost in tehniko.
--

Stanje v podatkovni bazi ARSORS ni nujno enako stanju na terenu.

id	nadtip oblike	okrasje	kipi	igralnik manub.	tipke	meh	trakt.	op
0103_	nun	{sxxs}&+	-	+	+	+?	+?	Kerss.
0108_	vuv	{xx}&	DC7g	-	+		d	ODM
0587_	nun	{&}+	-	-	-	-	-	
0051_	nun	&+	-	-	-	-	np	
0603_	v-u-v	&	3a	np	np	np	np	Černe
0637_	nun	{xx}&	-	np	np	np	np	
0746_	~o~	&s+	7g	-	-	-	-	omara
0795_	nUn	{sxxs}&*	D8g	-	-	?	np	ODM
0822_	nun	{xx}&*	aSg	-	-	-	np	
0874_	nUn	&	5g	-	-	-	-	Kerss.?
1016_	vuv	&	-	-	-	-	-	2 omari
1043_	-u-	&	-	np	np	np	np	
1051_	nun	&	-	-	-	-	-	
HRV_3975	nun	{&}	-	-	-	-	-	kopija
HRV_4132	nun	-	-	np	np	np	np	?Jnč
HRV_4271	nun	&v	-	+	+	+	+	1912 ? 2 omari

Primerjava menzur glede na standard Töpfer

Okvirne usmeritve glede tehnike

Izrecno poudarjamo, da je mogoče, in zato potrebno, vse originalne dele ohraniti. Izvajalec del lahko presodi, za katere piščali, predvsem lesene, je nujno treba vgraditi replike, ker so originali zvočno neuporabni. Replike morajo biti kakovostne po materialu in izdelavi ter ustrezno zvočno skladne z izvornim materialom. Vse dele, ki so izvorni, in ki obstajajo, pa jih ne bi bilo mogoče ustrezno uporabiti v restavriranem glasbilu, je smiselno obravnavati kot muzejske ekponate in morda tudi ustrezno razstaviti. Predlagamo tudi, da se kot eksponati ohranijo dodatki iz 19. stoletja, predvsem igralnik v vgrajenim harmonijem, ki kljub relativno slabemu stanju predstavlja v takšni obliki v slovenskem prostoru izjemno redkost.

Glede kovinskih piščali je treba z *veččlansko* komisijo – posamično od kosa do kosa – presoditi, pri katerih bi bilo zaradi poškodb dejansko treba izdelati repliko.

Orgelska omara s pročelno ornamentiko in plastikami je prvovrstno baročno delo. Restavratorska stroka – predlagamo skupine in/ali posameznike z uspešnimi restavriranji orgel – naj se ravna po ustaljeni doktrini in delo izvede pod strokovnim nadzorom pristojnih državnih ustanov.

Pročelne piščali so vidni in oblikovni del omare in jih je potrebno pri posegu interdisciplinarno obravnavati, torej skupaj orglar-izvajalec in restavrator-izvajalec. Če bo nadzor dvojen, torej komisija

za omaro z okrasjem na eni ter orglarsko-tehnična na drugi strani, morata komisiji obvezno sodelovati in se medsebojno uskladiti glede nadzora.

Dileme, kot so na primer izdelava ponaredkov odstranjenih in neohranjenih delov mehanizma oz. trakture, oblika igralnega dela, mehovja in dodajanja električnega pogona, ohranitev kasneje dodanega pedala in podobno, je potrebno rešiti interdisciplinarno in ustrezno argumentirano. Pri tem je treba upoštevati tudi sedanjo izvajalsko prakso in načrtovano uporabo, ki bo po naših predvidevanjih pretežno liturgična.

Predlogi usmeritev glede organizacije

Naša ocena stroškov za kakovostno restavriranje tehničnega dela orgel je okrog 100000 € neto za trenutne cenovne razmere kakovostnih slovenskih orglarjev. (Za stroške restavriranja omare imajo v Sloveniji več podatkov in znanja druge ustanove, zato se vanje ne spuščamo.)

Poznavanje tujih uspešnih restavriranj tehničnih in zvočnih delov orgel tega obdobja kaže na cene ki so okrog dva do trikrat višje. Pri tem poudarjamo, da gre za isti kulturni prostor jugovzhodnih Alp, in hkrati pozivamo, da bi se za posamezna izjemna glasbila morala tudi Slovenska orgelska krajina bolj smelo vključiti v evropske tokove.

Delo je mogoče izvesti po posameznih stopnjah, kar lahko olajša financiranje oziroma omogoči pridobivanje različnih denarnih virov v daljšem obdobju. V primeru večstopenjskega dela je takšno izvedbo potrebno posebej skrbno načrtovati. Posebej je treba paziti, da površna ocena stanja in posledično prehitra ocena stroškov investitorja ne bi zavedla v stanje, ko se bodo kasneje pojavile nove potrebe po nujnih delih, s katerimi so povezani visoki in prej nenačrtovani stroški.

Vsekakor mora delo nadzorovati *interdisciplinarna komisija kompetentnih* ljudi. To pomeni pristop s široko znanstveno, strokovno in tehnično, nenazadnje komunikacijsko širino in strategijo ter usklajeno izvedbo s kar najmanjšo možno mero kompromisov.

Delo je treba poveriti kompetentnemu izvajalcu, ki ima poleg kakovostnih in v strokovni ter umetniški javnosti priznanih referenc, tudi ustrezen kadrovski potencial. Kompetenten izvajalec je namreč lahko le tisti, ki ima za restavriranje orgel usposobljene ljudi – oziroma ustrezne podizvajalce – in dokazane reference pri restavriranju tako izjemne dediščine in glasbenega zaklada.

Ostalo

Seznam vseh 100000 opusov brezplačno dostopen na <http://www.arsors.org> v zavihku podatki.

Podatki o orglarju dostopni v Leksikon orgel in orglarjev : orgle, orglarji, skladatelji, pisci / Edo Škulj; Škocjan pri Turjaku : Župnija, 2013.

Pri analizi uporabljeni viri

Bizjak, Milko. Orglarske delavnice v obdobju baroka. CG 77(1984) 18

Curk, Jože. Topografsko gradivo. 6, Sakralni spomeniki na območju občine . Zavod za spomeniško varstvo, 1967.

Inventar župne cerkve Matere Božje 1. sušca 1906. Nadškofijski arhiv Maribor.

Inventarium von Kirche St. Maria im Jahr 1861. Nadškofijski arhiv Maribor.

Križnar, Franc. Orgle v podružnični cerkvi Marijinega oznanjenja v . Glasba v šoli in vrtcu, XVIII, 1014, št. 1-2; str 28-34.

Križnar, Franc. Orgulje u filijalnoj crkvi Navještenja Gospodinova u Crngrobu. Sveta Cecilija, časopis za duhovnu glazbu, glasilo Instituta za crkvenu glazbu "Albe Vidaković" KBF Sveučilišta u Zagrebu. God. 79, br. 1-2 (2009), str. 10-16

Meder, Jagoda. Orgulje u Hrvatskoj. Globus : Zavod za zaštitu spomenika kulture Republike Hrvatske, 1992.

MK – INDOK CENTER. Ministrstvo za kulturo, inventarni kartonček, 1987.

Novak Klemenčič, Renata. Marijina cerkev, . Ljubljana : Sirius AP, 2008.

Odlok o razglasitvi naravnih znamenitosti ter kulturnih in zgodovinskih spomenikov na območju občine , Ur.l. RS* (16.03.1990-20.06.1991), št. 35/90-1826.

Orgle v cerkvah Lavantinske škofije, Maribor, 1911.

Orožen, Ignacij. Das Bisthum und die Diözese Lavant. Theil 6.

Rola, Marijan. Dekanija , 13. CG, 1992.

Šaban, Ladislav. Orgulje slovenskih graditelja u Hrvatskoj. Muzikološki zbornik 15 (1979), str. 13-41.

Škulj, Edo. Baročne orglarske delavnice. Škocjan, 2012. Str 97 – 160.

ŽA. Župnijski arhiv .

FOTO – za primerjavo: detajli , stanje 2013

